

Таблиця 2 – Джерела інформації для оцінки результативності роботи центру відповідальності «Постачання»

Показники	Джерела інформації
Забезпечення виробничої програми матеріалами (у тому числі показники забезпеченості виробничої програми договорами і показники виконання договорів)	Звіт виконання договорів постачання, Звіт про виконання бюджету постачання
Витрати на постачання матеріалів та конструкцій	Договори, угоди, накладні, товарно-транспортні накладні, прибуткові ордери, рахунки-фактури
Кількість простоїв у виробництві з причини нестачі матеріалів	Листки про простої
Витрати на зберігання запасів	Стаття загальнопромислових витрат

Оцінити результативність роботи центру відповідальності «Постачання» можна, проаналізувавши динаміку нижченаведених показників (табл. 2): забезпечення виробничої програми матеріалами, витрати на постачання матеріалів та конструкцій, кількість простоїв у виробництві з причини нестачі сировини, витрати на зберігання запасів.

Відділ постачання погоджує потреби організації в матеріальних цінностях з планово-економічним відділом. Від ретельності обґрунтування менеджером центру відповідальності потреби в

матеріально-технічному забезпеченні залежать: виконання виробничої програми і ефективність роботи підприємства.

Метою розробки бюджету матеріально-технічного забезпечення є оптимізація потреб в матеріально-технічних ресурсах, оскільки нестача може призвести до неякісного виконання будівельно-монтажних робіт, а надлишок – до зниження ефективності використання, створення понаднормативних запасів, що може призвести до втрати матеріалів і «замороження» обігових коштів.

Література

1. Лущикова А. П. Планирование на предприятии : учеб. пособ. / А. П. Лущикова – Прокопьевск, 2008. – 272 с.
2. Меджибовська Н. С. Формування систем електронного постачання промислових підприємств : монографія / Н. С. Меджибовська. – Одеса : Пальміра, 2011. – 272 с.
3. Прохар Н. В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : монографія / Н. В. Прохар, Ю. О. Ночовна. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – 257 с.

УДК 657.36 (091)

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ

Балазюк О.Ю. – к.е.н., доцент; Франко М.І. – ст. 5 курсу
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Бухгалтерський баланс є одним із центральних звітів у науковій концепції обліку, що складаються бухгалтерами. Він забезпечує інформаційні потреби різних категорій внутрішніх та зовнішніх користувачів. Звісно, бухгалтерський баланс як облікова категорія сформувався не відразу. Тому вивчення історичних аспектів розвитку бухгалтерського балансу дозволяє усвідомити її сучасне значення, осмислити досвід попередників та поглянути вперед на напрями подальшої еволюції.

Дослідженням історії балансу присвячені праці таких вітчизняних та іноземних вчених, як: В.О. Лончакова, Г.М. Давидов, Н.С. Шалімова, Ф.Ф. Бутинець, В.О. Ганусич, Л.В. Чижевська, Й.Я. Даньків та інші.

Метою даної статті є дослідження історичних аспектів розвитку бухгалтерського балансу.

Поява бухгалтерського балансу диктувалася перш за все намаганням звести облік до форми. Характерними ознаками

цього були відсутність теорії, розробленої практики, невміння авторів розібратися в сутності явищ. З часом під складанням балансу почали розуміти не просто вузько формальний процес перенесення сальдо рахунків за статтями балансу, а засіб відображення дійсного матеріального та фінансового стану підприємства і результатів його діяльності [1].

Наприкінці XIX – початку XX ст. виникає новий напрям в обліку – балансоведення. Воно розвивається за трьома основними напрямками: економічний аналіз балансу, юридичний аналіз балансу та популяризація знань про баланс серед користувачів [2].

Починаючи з XX ст. складання балансу почалася приділяти увага. Принципи побудови балансу визначилися в основних рисах в 30-х роках XX ст. та з уточненнями застосовуються дотепер. Ще й тоді була вимога до підприємств складати та подавати щомісячний баланс та було передбачено спеціальну звітність про собівартість основних видів продукції. У цей час міняють місцями актив і пасиву балансу, пропонують заміну деяких понять в балансі, наприклад замість «основні засоби» ввести «засоби праці».

У 1938 році була здійснена балансова реформа, під час якої у формі балансу були вилучені деякі статті – відхилення від планової собівартості матеріалів та готової продукції. У 40-х роках було введено статті по переоцінці активів у зв'язку з грошовою реформою у 1947 році.

На початку 50-х років науковці знову зробили спроби вдосконалити форму балансу, але внесених змін у діючу форму балансу було небагато, і схема балансу майже без змін проіснувала близько 20 років [3].

Баланс в Україні в прорадянський період базувався на принципах, що значно відрізняються від прийнятих у більшості розвинених країн. Під час реформування бухгалтерського обліку в Україні у 2000 році

зміст і форма балансу та вимоги до розкриття статей стали визначатись Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Баланс»[4].

Слід зауважити, що на даний час форма і склад статей балансу визначаються Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5]. Згідно даного стандарту баланс (звіт про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Діючий на сьогодні в Україні бухгалтерський баланс призначений не тільки для відображення стану господарських засобів та джерел їх формування на певну дату, а й для одержання інформації, необхідної для управління діяльністю підприємства, а також для задоволення потреб зовнішніх користувачів – податкових, статистичних, фінансових органів, інвесторів та інших. Баланс базується на даних бухгалтерського обліку як системі суцільного, безперервного, документального відображення фінансово-господарської діяльності підприємства та надає користувачам повну, корисну, правдиву, неупереджену інформацію про майновий та фінансовий стан підприємства. Таким чином, бухгалтерський баланс є інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень.

Отже, бухгалтерський баланс за шлях свого існування мав різне призначення. На даний час бухгалтерський баланс – це форма бухгалтерської звітності, яка показує у грошовому виразі стан господарських засобів за їх складом і використанням, джерелами надходження та призначення на певну дату. Баланс все одно потрібно удосконалювати, і в майбутньому розробити модель внутрішнього балансу, який буде сприяти певному задоволенню керівництва в процесі управління підприємством та в прийнятті важливих управлінських рішень.

Література

1. Звітність підприємств : [навч. посібник] / Г.М. Давидов, Н.С. Шалімова. – К. : Знання, 2010. – 623 с.
2. Лончакова (Ганусич) В.О. Бухгалтерський баланс: умови виникнення, визначення та зміст // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Економіка». – Випуск 11. – Ужгород, 2002. – с. 175-177

3. Ганусич В.О. Мета складання, історичні умови формування та характерні ознаки бухгалтерського балансу як форми фінансової звітності // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 184: В 3 т. Том III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. – с. 466-478

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» : Наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року №73 / [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

УДК 657.633

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

Головай Н.М. – к.е.н., доцент; Майданюк В.Ю. – ст. 5 курсу
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Сучасні умови вітчизняного бізнесу зумовлюють нові зміни в здійсненні контрольної функції як зі сторони зовнішніх контролюючих органів, так і всередині підприємств різних організаційно-правових форм господарювання. Контроль присутній на усіх стадіях та протягом всього часу реалізації управлінських рішень, виступає важливим елементом загальної структури управління підприємством та дозволяє керівництву шляхом здійснення нагляду, перевірок й спостереження за його господарською діяльністю переконатися, що остання відбувається у відповідності до визначеної стратегії розвитку, прийнятої управлінням корпоративної політики, внутрішніх нормативно-інструктивних документів та вимог діючого законодавства.

Одним із інструментів виявлення реальної конкурентоспроможності є оперативний контроль зобов'язань підприємства. Контроль поточних зобов'язань навіть найблагополучнішого підприємства є постійною необхідністю, бо не можна здійснювати ефективно господарювання без аудиту позикового капіталу. Це було важливо завжди, а тим більше – сьогодні, коли на зміну безгосподарності та безвідповідальності приходять підприємництво, суворая дисципліна та ощадливість. Закони ринкової економіки вимагають відповідного способу мислення та належної поведінки усіх її учасників. Ринкова економіка приводить у рух всі ресурси, аби кожна вкладена у підприємство гривня давала якомога найвищий прибуток. Щоб забезпечити це,

необхідно постійно контролювати стан поточних зобов'язань, здійснювати обґрунтоване дослідження фінансових відносин та руху фінансових потоків у процесі господарської діяльності будь-якого сучасного підприємства.

До основних завдань контролю поточних зобов'язань підприємства можемо віднести такі: перевірка джерел фінансування підприємства; дослідження змін у складі позиченого капіталу; перевірка правомірності розрахунків за поточними зобов'язаннями підприємства.

Одним з важливих напрямів контролю поточних зобов'язань та фактів їх зміни є перевірка наявності та правильності оформлення господарських договорів, що були укладені підприємством з контрагентами. Передусім, контролер перевіряє договори відповідно до форм їх укладання. Укладені підприємством договори перевіряються на наявність істотних і додаткових умов, а також наявності підтверджуючих первинних документів. Основними порушеннями, які виникають при перевірці наявності та правильності оформлення укладених підприємством господарських договорів і підтверджують факт їх недійсності, є наступні: 1) договір, що підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню не завірено; 2) відсутність істотних умов договору; 3) відсутність реквізитів сторін, що уклали договір; 4) невідповідність підписів осіб, що мають на те повноваження; 5) відсутність обов'язкових реквізитів у виставленій або отриманій претензії.